



הגלריה
החברתית

חממה 1/4

ארבע פתימות

9.3.23–29.12.22

תערוכת המחזור הראשון
של חממת האמנים. יות למצוינות
ע"ש ג'ק, ג'וזף ומורטון מנדל


קמפוס רונו הררי
Ronnen Harary Campus


קרן מנדל
Mandel Foundation


מוסררה
בית הספר לאמנות ולחברה ע"ש נגר

מעגלים מתרחבים

חממת האמנים. יות למצוינות ע"ש ג'ק, ג'וזף ומורטון מנדל פוסעת באחד הנתבים הראשיים, שמתווה בית הספר מוסררה לאמנות ולחברה לאורך שנות קיומו: הנעה לעשייה אמנותית, הנובעת מעולמו הפנימי של היוצר ומן העולם האמיתי; מהחיים עצמם אל עולם האמנות. תודעת המקום – שכונת מוסררה – נטועה עמוק בזהות הפדגוגית והיצירתית של בית הספר. העשייה והניסיון, שצברנו בעבודה עם תושבי המקום ועם אוכלוסיות מגוונות, מהווים מצע רעיוני ומעשי לקיום החממה. זהו מרחב המאפשר לממש את התפישה, כי לאמנות תפקיד חברתי וחינוכי, לצד תפקידה הייצוגי, ומתוך כך להשפיע על קהילות שונות במעגלים מתרחבים; לשתף בניסיון ובידע אמנותי וחברתי, וכך לייצר שותפות בתהליכי ההוראה והיצירה בין האמניות לבין הקהילות המשתתפות.

זהו המחזור הראשון של התוכנית, המתקיימת הודות לתמיכתה הנדיבה של קרן מנדל, ועל כך שלוחה לה תודתנו העמוקה. תודה גם ליוצרות – מעיין, רותם, אלמה, נועה וניצן – שנבחרו לתוכנית והקדישו לה מזמנן: תודה על נכונותן להרחיב ולהעמיק את מנעד העשייה שלכן כמורות וכיוצרות, להקדיש מעצמכן לעשייה, הרוקמת קשרים, תוך חבירה בלתי אמצעית לקהלים חדשים, כל זאת מתוך סקרנות אנושית, הכלה ושותפות.

אבי סבג, מנהל בית הספר וראש התוכנית

הגלריה החברתית של מוסררה מארחת את המחזור הראשון של חממת האמנים. יות למצינות ע"ש ג'ק, ג'וזף ומרטון מנדל, המתקיימת בליווי בית הספר מוסררה. לחממת 2022 נבחרו חמש אמניות, הפועלות במרחב שבין אמנות, חברה וחינוך. הפרויקטים שבחרו לממש טמנו בחובם פוטנציאל לשינוי אישי וחברתי תוך העצמת קהילות היעד. במהלך השנה נפגשו האמניות במוסררה במסגרת מפגשי העשרה שבהם התארחו אמנים. יות, אוצרות, אנשי ונשות חינוך וחברה. במקביל פיתחו את הפרויקטים האישיים שלהן תוך יצירת קשרים בקהילות השונות ורקמת שיתופי פעולה עם צוותי הוראה, אנשי חינוך ועמותות.

במהלך חודש דצמבר 2022 הוצגו הפרויקטים, שיזמו וניהלו במרחבי החינוך שבהם פעלו:

בבית הספר התיכון אורט מלטון, בת ים הוקם בכיתת עולים מרחב התנסות ולמידה תחת הכותרת **כור היפוך**, ביוזמת האמניות **רותם וולק ומעיין מוזס**. הפרויקט, שהתנהל בשתי שפות ולוזה על ידי מתורגמנית לרוסית, זכה לשיתוף פעולה מלא מצד בית הספר ושולב במערכת הלימודים. אירוע השיא של הפרויקט היה פתיחת התערוכה **כור היפוך: כיתה בית גלריה** לקהל הרחב. את התערוכה אצרו וולק ומוזס בשיתוף עם התלמידים.

בבית הספר היסודי גשר על הוואדי בכפר קרע הוצגה התערוכה **חלוצות של דימוי** בהפקת האמנית **אלמה מכנס קז**, שצילמה תלמידות שחקניות

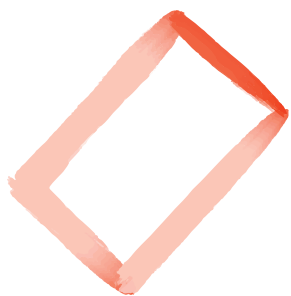
כדורגל בשיתוף עם עמותת "בועטות". בשיחות שקיימה האמנית עם התלמידות עלו משפטי העצמה, שאותם ערכה יחד עם התצלומים ליצירת חוברת צביעה דו-לשונית (בעברית ובערבית), שתופץ בקרב תלמידות בית הספר.

בבית הספר התיכון העמק המערבי בקיבוץ יפעת הוצג הפרויקט **זמב"ח**, שיזמה האמנית **ניצן סט**, ובו בחנה תפישות הומניסטיות במתמטיקה ושילבה קרקועי גוף זמניים בלימודי הגאומטריה. הפרויקט נעשה בשיתוף פעולה עם תלמידים. ות ממגמות האמנות והתיאטרון ועם מורי האמנות משתי המגמות. הוא תועד בצילום והוצג בבית הספר.

בגלריה החברתית של בית הספר מוסררה בירושלים מוצג הפרויקט הרביעי – **מלח מים**, שיצרה האמנית **נועה רשף**. הפרויקט, המייצא שלוחות לשכונת מוסררה, בוחן את השימוש באובייקטים ובדימויים ליצירת שינוי באמצעות סיפורים אישיים של דמויות, שפגשה האמנית בשכונה, על שני חלקיה ההיסטוריים.

מיד לאחר מימוש הפרויקטים במרחבי החינוך ברחבי הארץ, נפתחה התערוכה "ארבע פעימות" בגלריה החברתית של בית הספר מוסררה, ובה מוצגים ביטויים חזותיים מתוך ארבעת המיזמים. התערוכה מבקשת להפנות מבט לדרכי הפעולה המיוחדות של האמניות בתוך הקהילות שבחרו, ולתכנים מעצימים, הנוגעים לסוגיות של זהות אישית וחברתית, שהועברו באמצעות ליווי אישי וקבוצתי, שיתופי פעולה, הוראה אלטרנטיבית ותהליכי יצירה.

איילת השחר כהן, מפיקת התערוכה ומלווה אמנותית



פיתוח רעיוני והובלת פרויקט מעיין מוזס ורותם וולק

גיבור בין־תרבותי ותרגום
אנה גני

חשתתפים.ות יוצרים.ות

תלמידי כיתה ט' – מילנה אגובייב, דימיטרי אלכסייב, יבגני אפוניצב, נזר אקולוב, לואן ברידזה, גאורגי גניב, מריה גונצ'נקו, מישה גורלשילי, אוטרי גורשילי, ויקטוריה וולקוב, ולדה ז'ווחדזה, אנדרי זנקוב, מטאוס טדיאלו, סופיה טיצ'ינה, יבגניה טרשצ'נקו, אולג יאשנקו, רוסטם ילדשוב, אנה מוסשילי, דני מנשרוב, יבגני מצ'חין, אנסטסיה מקובידזה, איוון נטשוב, דניל סוקולינסקי, ג'ורג' סמלידיס, ניני פטרידזה, קאנאש פונברשטיין, לב, אריאנה קליין, ליאור רוקלישילי, אלכסנדר שבלין, קיריל שימולין

חזות לצוות בית ספר אורט מלטון

יוספה רוזנבך, מנהלת חטיבת הביניים; מיכל נבחוסי, רכזת פדגוגית ומלוות הפרויקט; רוזה יעקובסון, מחנכת כיתה ט', וערן איזנהמר

> צילום: רותם וולק



כור היפוך | כיתה-בית-גלדיה ПЕРЕВЕРНУТЫЙ КОТЁЛ | КЛАСС-ДОМ-ГАЛТЕРЕЯ

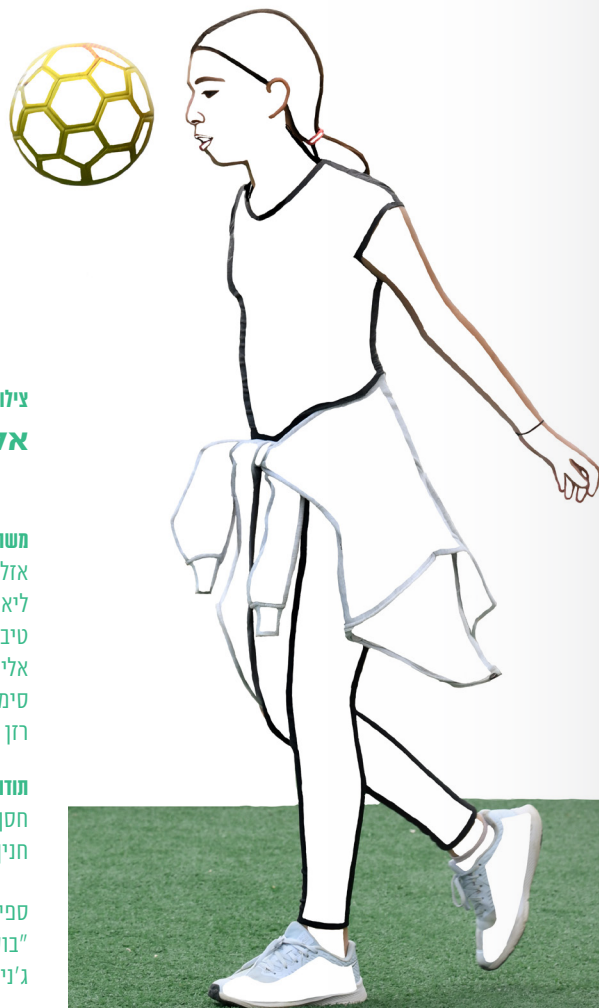
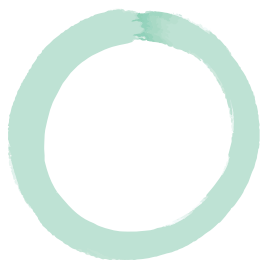
בית הספר התיכון אורט מלטון, בת ים

כור היפוך הוא פרויקט אמנות, המחבר בין תנועות ומרחבים ומותח קווים פיזיים ומטאפוריים בין תרבויות ומדינות. זוהי תערוכה, שמהותה תנועה – תנועה של שינוי, מעבר בין ארצות והגירה, מעבר מהבית שנוטר מאחור אל בית חדש ואל בית ספר חדש; מעברים בין זיכרונות לבין היום.

במשך שלושה חודשים נפגשו האמניות עם התלמידים.ות אחת לשבוע לשוחח על החיים ועל המעברים שחוו, להתבונן יחד באמנות, להתנסות בפרפורמנס, לבחון נקודות מבט חדשות על המציאות ולצאת משיעורי הליבה אל עולם חדש של דימויים ושל כלי ביטוי. כל העבודות המוצגות בתערוכה הן פרי יצירתם של התלמידים.ות, ונעשו במסגרת תהליך עבודה אמנותי-פדגוגי שהתמקד במושג הבית כמיקרוקוסמוס של תרבות, של מנהגים ושל קהילה.

“בחרנו לקיים את הפרויקט בכיתה אולפן, שבה לומדים.ות יחד עולמות.ות ופליטים.ות, וכך לגעת באחד העצבים החשופים של ישראל, שהחלה את דרכה ועדיין מתקיימת כמדינת מהגרים. בראשית שנות ה־50 של המאה ה־20 רווחה בארץ תפישה חברתית-תרבותית, שדגלה ביצירת אחדות וזהות לאומית אחת, גישה שזכתה לשם המטאפורי “כור היתוך”. בפרויקט שלנו התקיים “כור היפוך” – במקום טשטוש הזהות והמקום, שממנו מגיעים.ות התלמידים.ות, ביקשנו את ההפך: לעודד את ריבוי הזהויות בקבוצה ולאפשר לכל אחת ואחד מקום וביטוי, ברוח התפישה הרב־תרבותית, ההולכת ומחלחלת אל מערכת החינוך. **כור היפוך** הוא פרויקט אמנות שרוצה להפוך: להפוך את הסדר הקיים במערכת; להפוך את הכיסא וגם את השולחן; להפוך את הכיתה לסטודיו, לגלריה, לבית”.

(רותם וולק ומעיין מוזס)



צילום וליוי פרויקט אלמה מכנס קז

משתתפות

אזל אבו שהאב, דונא גאווי,
ליאן ג'זמאוי, אסמא זחאלקה,
טיבה יונס, סמא יחיא, ריטל כנאענה,
אלין כתאנה, חלא מסארווה,
סימה מסארווה, לור סוואלחה,
רזן סעד, לין עלאווי

תודות לצוות בית ספר גשר על הוואדי

חסן אגבאריה, מנהל בית הספר;
חנין עסלי וגליה שגיא, מחנכות כיתה ו'

ספיר אלקובי, מנהלת תכנית
"בועטות" בעמותת "שער שוויון";
ג'ניפר טודורוב, מאמנת "בועטות"

> צילום מעובד: אלמה מכנס קז

חלוצות של דימוי מחאכמאט ונאטאט אלטסוויג

בית הספר גשר על הוואדי, כפר קרע

הפרויקט, שפיתחה הצלמת אלמה מכנס במסגרת חממת מנדל, עוסק בילדות צעירות, שכדורגל מהווה עבורן מסגרת; מעטפת תומכת, המספקת העצמה, אימון ביכולת אישית וכלי לשיפור דימוי הגוף. הפרויקט התבצע בשיתוף פעולה עם "בועטות" – תכנית חינוכית וספורטיבית של עמותת "שער שוויון", המשלבת פעילות חברתית ואימוני כדורגל.

במהלך חודשי החממה הצטרפה האמנית לאימונים ולמשחקים של קבוצת "בועטות", שהתקיימו בבית הספר "גשר על הוואדי" בכפר קרע. באמצעות הפעולה הצילומית ומתוך התבוננות ממושכת בבנות המשחקות נוצר מפגש, שהוביל להיכרות ולשיחות.

"בחרתי לקיים את הפרויקט בבית הספר 'גשר על הוואדי' מתוך רצון לייצר מפגש בין תלמידות יהודיות לתלמידות ערביות באמצעות משחק הכדורגל. בבסיס המהלך עמדה המחשבה, שספורט הוא בבחינת מפה או מראה, שמבעדה ניתן לבחון את היחס לקונפליקטים חברתיים ותרבותיים מהותיים. בית הספר קורא לדיאלוג בין ערבים ליהודים, אך בתקופה האחרונה האיזון בין שתי הקבוצות הופר, וכך יצא, שקבוצת הכדורגל שאותה תיעדתי בתצלומים, הורכבה אך ורק מבנות ערביות". (אלמה מכנס קז)

התלמידות שהשתתפו בפרויקט בחרו בעצמן את התצלומים, שהוצגו בתערוכה בבית הספר. חלק מן הדימויים, שצולמו במגרש הספורט, הפכו לרישומים דיגיטליים, המשולבים בחוברת צביעה. לצד הרישומים כוללת החוברת גם משפטים ומסרים בעברית ובערבית הנוגעים לכדורגל, לזהות ולאמונה, אמירות המביאות את קולן של הילדות.



פיתוח רעיוני והגבלת פרויקט

ניצן סט

משתתפים.ות

תלמידי.ות כיתות י'-י"ב ממגמות
האמנות והתיאטרון

יוצרים שותפים

לירון בר דוד, רוני חריש

חזרות

אילנית ערן וליאת הלוי, מנהלות
בית הספר; טל בדראק, צלם

> צילום: טל בדראק



זמב"ח

בית הספר התיכון העמק המערבי, קיבוץ יפעת

פרויקט **זמב"ח** (זוויות מתאימות במשולשים חופפים) הוא המשכו של מחקר אמנותי ונושא עיסוק קודם של האמנית ניצן סט בתפישות הומניסטיות של תחום המתמטיקה ובקיומן של פרקטיקות חישוביות בחיי היומיום. הוא נעשה בשיתוף עם בני נוער מכיתות ח' ומכיתות י'-י"ב בבית הספר התיכון העמק המערבי בקיבוץ יפעת ומבית הספר מבואות עירון, ועסק בפדגוגיה ככלל, ובהבנה אינטואיטיבית של גאומטריה בפרט. בסדנאות שהתקיימו במגמות האמנות והתיאטרון ביימו התלמידים.ות את עצמם במצבים שונים מחיי היומיום, כשהם מתחברים לצורה גאומטרית, שסומנה על גופם באמצעות קעקוע זמני, או מתעמתים עמה. סיטואציות חברתיות ורגשיות שונות עלו בסדנה, וכן משמעויות שונות של הגאומטריה בחייהם. ההשראה לתערוכה הנוכחית נבעה משתי עבודות מתמטיות חוץ-אמנותיות. האחת – מחקרו של חוקר קוגניטיבי מן המוסד האקדמי קולז' דה פראנס, שבדק האם ההבנה האינסטינקטיבית של הגאומטריה, שבה ניחנים בני האנוש, היא המבדילה אותנו משאר המינים, ומה הם השורשים האבולוציוניים של האינסטינקט המתמטי הטבוע בנו. המחקר קשר בין ההבנה הבסיסית של הדת לבין הבנת הגאומטריה, וגרס כי בבסיס הבנת שני התחומים מצויות אותן יכולות – דמיון, הפשטה והסמלה – המייחדות את האדם. מקור השראה נוסף לפרויקט הן יצירות אמנות גאומטריות, שנוצרו ביפן בין המאות ה-16 וה-19, ומכונות "סנגקו" (Sangaku). לוחות טקסיים אלו, שנתלו במקדשים ובמזורים כאלמנט מדיטטיבי, מכילים בעיות גאומטריות, החרוטות על עץ ומעוטרות בצבעים עזים.

"עניינה אותי תפישת הגאומטריה כיציר כפיו של האדם, כתחום שהוא מושלם ונשגב ממנו. איננו יכולים לצייר קו ישר או עיגול ללא עזרת מכשור. עניין אותי גם הפער בין תפישת הגאומטריה, כפי שהיא מלווה כל תלמיד במערכת החינוך, ולא אחת מכתובה את עתידו המקצועי, לבין הבנת המשמעות התרבותית שלה".

(ניצן סט)



יוצרת נועה רשף

שותפים לפרויקט
תושבי מוסררה – מרלן בג'אלי,
אמיר ברק, מדלן ואנונו, אמיר נבליסי

תודות
אביגיל צדיק, לני וולף,
מייק מאכסנייט רעמסס, מירי לוי,
שמעון לוי, שארלי ליאני

> צילומים: נועה רשף



מלח מים סלג סאז

שכונת מוסררה

העבודה **מלח מים** מסכמת תקופה של שיטוטים ושיחות במזרח ובמערב שכונת מוסררה. האמנית נועה רשף ביקרה בשכונה שוב ושוב כדי ללמוד את המקום, לפגוש אנשים, לדבר, לשוטט ברחובות, לנסות לדלות פרטים וארכיטיפים. בעבודתה היא הופכת את המיתולוגיות של סיפורי התושבים לחומרים פלסטיים ומייצרת מהם אובייקטים בעלי כח הטמרה.

"מהר מאוד הרגשתי שכמויות המידע משתקות אותי. הכול היה יפה וטעון, אלים אך שלו, מלא בכל קונפליקט אפשרי, שוקק, נטוש, שקט, רועש, משתנה מאזור לאזור. כדי לפרק מעט את המורכבות ניסיתי להתרכז בדבריהם של האנשים שעמם שוחחתי, במחוות שלהם, בבתים שבהם נפגשנו, במסלולים שבניתי לעצמי בשכונה, בתחושות שעולות בי כשאני מסתובבת כאן. נזכרתי בקמעות, שראיתי באחד הביקורים שלי בשכונה, בברכה שקיבלתי ברחוב ואחר כך התבקשתי לשלם עליה. התחלתי לחשוב על אמונות ועל התפקיד שלהן, ועל האופנים שבהם אפשר לפעול נגדן או בעדן. ניסיתי לדלות רמזים ולחבר את הפרטים. התחלתי לחבר בין האובייקטים, התחושות והמילים ולייצר מהם חפצים חדשים, שיוכלו לתפקד כסימני דרך או כקמעות; אובייקטים שאולי יצליחו לכוון, להראות, להטעות, לחבר, להפריד, לקרב את מה שצריך ולהרחיק את מה שמפריע". (נועה רשף)



**ארבע פעימות
הגלריה החברתית
9.3.23-29.12.22**

חממה

ראש התוכנית: אבי סבג
ועדת היגוי: אבי סבג, פרופ' אבנר דה שליט,
ד"ר אירנה גורדון, איילת השחר כהן
ליווי אמנותי והפקת התערוכה: איילת השחר כהן
רכזת: דנה שחר
מרצים אורחים בתוכנית החממה 2022:

פרופ' אבנר דה שליט, מאיר טאטי, נורית ירון,
עו"ד מוטי כהן, יעל מסר, שי עיד אלוני, נעמי פורטיס

חונת

עיצוב גרפי: טל שטרן, גנרייטה פטיק, Formanta Studio
עריכת לשון: דריה קסובסקי
הדפסה: ע.ר. הדפסות בע"מ

**פעילות החממה מתאפשרת הודות לתמיכתה
של קרן ג'ק, ג'וזף ומרטון מנדל**

התערוכות במרחבי החינוך ובגלריה החברתית
הן תוצר של חממת האמנים. יות למצוינות
ע"ש ג'ק, ג'וזף ומרטון מנדל, בהקמת
ובהובלת מוסררה, בית הספר לאמנות ולחברה
ע"ש נגר, ירושלים

© 2022

כל הזכויות שמורות למוסררה הוצאה לאור

כור היפוך, אורט מלטון, בת ים <



